

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Бей Наталії Олександрівни
«Еволюція науково-організаційних основ автомобілебудування в Україні
у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть», представлену на здобуття
наукового ступеня доктора історичних наук зі спеціальності
07.00.07 – історія науки й техніки**

Актуальність теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами

У переважній більшості розвинутих країн світу провідне місце в структурі транспортного машинобудування займає автомобілебудування. Україна має досить сприятливі передумови для розвитку автомобілебудування: достатнє виробництво металу, розвинуту хімічну промисловість, науково-дослідну базу і достатню чисельність кваліфікованих кадрів і, що дуже важливо, великий ринок збуту продукції.

Згідно з розробленою та прийнятою Концепцією промислової політики України розв'язання проблеми інтенсифікації автомобілебудування має стати одним із найважливіших пріоритетів державної промислової політики, оскільки виробництво автомобілів відкриває значні резерви збільшення його обсягів для забезпечення потреб внутрішнього та зовнішнього ринку. Значення автомобілебудування зростає за умов інтенсивного запровадження новітніх інформаційних технологій, освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції, досягнення інвестиційної привабливості галузі у зв'язку зі вступом України до СОТ.

Безумовно, вивчення та врахування історичного досвіду виробництва автомобільної техніки, особливостей її експлуатації та модифікацій сприятиме пошуку подальших ефективних шляхів виробництва вантажних, легкових, вантажно-пасажирських автомобілів і автобусів. Відтворення окремих аспектів еволюції вітчизняного автомобілебудування поповнить історичну науку новими знаннями про суспільні досягнення в цій галузі, що зумовлює актуальність і своєчасність проведення даного дослідження.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до загального напрямку наукових досліджень Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН і є складовою наукових тем: «Науково-організаційні та регулятивні засади інноваційної діяльності в системі аграрної науки: теоретико-методологічні, історико-наукознавчі, архівні, біобібліографічні аспекти дослідження (номер державної реєстрації 0116U002102), «Методологічні та організаційні засади управління системою інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки: історико-концептуальний аспект» (номер державної реєстрації 0116U002103).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та їх достовірність

Дисертаційне дослідження Н. О. Бей «Еволюція науково-організаційних основ автомобілебудування в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть» є самостійним науковим дослідженням, у якому визначені передумови, основні тенденції та закономірності, здійснено цілісний та комплексний аналіз

науково-організаційних і технологічних основ вітчизняного автомобілебудування у 1950–2000-х роках.

Для успішного розв'язання дослідницьких завдань у роботі використано комплекс методів історичного дослідження, що відповідають принципам історизму, об'єктивності та неупередженості пізнання, цілісності та всебічності, системності та комплексності. Наукові положення, висновки та узагальнення, викладені в дисертації, мають важливе науково-теоретичне і практичне значення для повноцінного відтворення особливостей і тенденцій розвитку автомобілебудування на українських землях.

Обґрунтованість та достовірність сформульованих у дисертаційній роботі основних положень не викликає сумнівів і заперечень. Вони переконливо підтверджуються застосуванням різноманітних методів дослідження, численними фактами, статистичними даними, їх зіставленням і ретельним аналізом, низкою посилань на джерела нормативного характеру, архівними документами, довідково-інформативними матеріалами, періодичними виданнями тощо.

Дисертантка розробила оптимальну структуру дослідження, підбрала відповідну систему методів і принципів наукового пошуку, що дозволило їй отримати виважені, науково обґрунтовані результати, які мають важливе теоретико-методологічне і практичне значення у відтворенні особливостей та закономірностей еволюції науково-організаційних і технологічних основ виробництва автомобілів в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів та повнота їх викладу в опублікованих працях.

Дисертанткою вперше системно проаналізовано історіографію поставленої проблеми, а також напрацювання вчених, які стосувалися еволюції наукової думки щодо виробничого застосування здобутків науково-технічного прогресу, передових технологій і технічних удосконалень в автомобілебудуванні України. З урахуванням розширеного пласту історичних знань, залученням до наукового обігу невідомих і маловідомих історичних документів і фактів, архівних матеріалів сформульовано авторське бачення розвитку автомобілебудування в Україні в період, визначений темою дослідження. Запропоновано вдосконалену періодизацію становлення й розвитку виробництва автомобілів в Україні, визначено науково-організаційні засади, основні соціально-економічні, суспільно-політичні та технологічні чинники, які впливали на їх трансформацію. Узагальнено тенденції, які стали визначальними в розвитку вітчизняної галузі автомобілебудування.

Поглиблено та суттєво доповнено характеристики конструкцій моделей і модельних рядів вітчизняних автомобілів та автобусів, бачення їх переваг у процесі задоволення суспільно-економічних потреб; знання про створення і діяльність галузевих підприємств, їх внесок в економіку СРСР і УРСР; здобутки з історії автомобілебудування як науки, так і навчальної дисципліни в системі вищої технічної освіти і складової галузевої дослідної справи.

Набули подальшого розвитку дослідницькі напрями в історії вітчизняної науки й техніки – історія автомобілебудування з позиціонуванням національної компоненти; результати історичних досліджень проблеми розвитку основних

напрямів вітчизняної технічної думки, методи наукової реконструкції її місця й ролі в суспільному житті України тощо.

Оцінка змісту дисертаційної роботи, її завершеність. Подана до захисту дисертація підпорядкована меті та основним дослідницьким завданням. Рукопис складається зі вступу, 5 розділів, що в свою чергу поділяються на підрозділи, висновків, додатків, списку використаних джерел.

У вступі розкрито актуальність дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими темами, обґрунтовано мету та сформульовано завдання, визначено об'єкт і предмет, хронологічні межі, розкрито методологічну основу дослідження, показано наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, апробацію результатів дисертації, наявність публікацій за темою дослідження та структуру роботи.

У розділі 1 «Стан наукового опрацювання, джерельна база та теоретико-методологічні засади дослідження» здійснено історіографічний аналіз наукових праць за темою дисертаційної роботи, охарактеризовано її джерельну базу та обґрунтовано методологію дослідницького пошуку.

Дисертантка провела систематизацію історіографічних джерел за предметно-тематичним принципом на узагальнюючі праці, що відтворюють: становлення і розвиток вітчизняної науки й освіти в автомобілебудуванні; історію дослідної справи; еволюцію окремих наукових напрямів, теорій, концепцій і науково-технологічних процесів під час виробництва автомобілів на підприємствах; внесок у розвиток технологічних процесів вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ та дослідницьких колективів; еволюцію наукових основ автомобілебудування в контексті діяльності відомих учених. Досить аргументовано доведено, що історіографія вітчизняного автомобілебудування радянської доби є багатоплановою як за тематикою представлених узагальнень, так і за рівнем їх опрацювання. В історичних працях відтворено основні періоди становлення та розвитку вітчизняного автомобілебудування у контексті суспільно-економічного і політичного розвитку Російської імперії та СРСР, охарактеризовано внесок учених в еволюцію технологічних процесів. Показано, що залишилися малодослідженими проблеми становлення і діяльності галузевих науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів, наукових основ автомобілебудування в УРСР. Не можливо не погодитися з твердженням Н.О.Бей, що попри значну заідеологізованість та фрагментарність, дослідження цього періоду є інформативними, сприяють критичному переосмисленню розвитку вітчизняного автомобілебудування.

У дисертації доведено, що в працях пострадянського періоду найбільш опрацьованими є технології виробництва автомобілів. Проте досліджень щодо висвітлення процесу формування та розвитку автомобілебудування в Україні, які б аналізували структуру управління і науково-технологічні процеси, що відбувалися всередині неї, не проведено. Невеликі, як правило, за обсягом дослідження були обмежені регіональними та хронологічними межами і не виділяли галузь як предмет наукового дослідження. У більшості спеціальних праць відображено лише окремі періоди або аспекти становлення й розвитку автомобілебудування в Україні. Дисертанткою зауважено, що суперечливою є

також оцінка його основоположних наукових напрямів та методологічних підходів. Досі належно не осмислені наукові здобутки багатьох українських учених, не окреслені шляхи їх використання на сучасному етапі виробництва автомобілів.

Досить вдало в дисертації проаналізовано науково-пізнавальний потенціал використаних джерел, різних за походженням, видами, формою, ступенем персоніфікації, ознаками та змістом. Систематизовано наявні джерела за видово-типологічним принципом на: архівні документи; музейні матеріали; опубліковані офіційні документи органів державної влади, наукових установ і громадських організацій; біографічні та бібліографічні покажчики; статистично-довідкові й енциклопедичні видання; матеріали засобів масової інформації; наукові праці вчених-автомобілебудівників тощо.

Основу джерельної бази дослідження становили матеріали фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Державного архіву м. Києва, Державних архівів Волинської, Запорізької, Львівської областей, Архівного відділу виконавчого комітету Кременчуцької міської ради, Виробничого архіву ПрАТ «АвтоКрАЗ». Загалом опрацьовано 369 справ 20 описів 11 фондів 8 архівних установ України. Матеріали 125 справ уперше введено до наукового обігу. Виявлений масив архівних документів забезпечив усебічне дослідження еволюції автомобілебудування в Україні, удосконалення його науково-організаційного забезпечення, уточнення деяких тверджень, засвідчив достовірність отриманої інформації.

Важливе значення для дослідження мали музейні документи галузевих та технічних вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ. Одним із базових інформативних джерел дослідження є наукова спадщина вчених: К.М. Атояна, Є.І. Борзаківського, Н.Р. Брилінга, М.Я. Говоруценка, А.Б. Гредескула, В.П. Гунчика, Х.Л. Езрохі, М.І. Іващенко, Б.П. Кашкадамова та ін. Аналіз наукових праць забезпечив з'ясування еволюційних процесів науково-організаційних основ автомобілебудування, узагальнення здобутків у розробленні їх концептуальних положень, методів і методик тощо.

Дисертанткою досить аргументовано визначено методологічну основу наукового пошуку, вибір принципів і підходів, використаних під час вирішення задач дослідження. У його основу покладено принцип історизму, що забезпечив дослідження еволюції автомобілебудування в Україні, становлення його науково-організаційного забезпечення, визначення впливу конкретно-історичних чинників. Формуванню цілісного уявлення про предмет дослідження сприяло застосування системного підходу. Для вирішення дослідницьких задач з еволюції науково-організаційних основ автомобілебудування України використовувалися загальнонаукові та міждисциплінарні методи. Особливу увагу приділено власне історичним методам наукового пізнання. У процесі виконання дисертаційного дослідження застосовано методи історіографічного, джерелознавчого та термінологічного аналізу. Поєднання загальноісторичних принципів з традиційними методами в науковій роботі допомогло уникнути суб'єктивного оцінювання подій і фактів,

що сприяло розкриттю предмета дослідження й науковій достовірності отриманих результатів.

У розділі 2 «Становлення та розвиток вітчизняної автомобілебудівної галузі» охарактеризовано передумови становлення вітчизняного автомобілебудування; на основі аналізу архівних документів і матеріалів обґрунтовано провідну роль вітчизняних заводів з виробництва автомобілів різного призначення: вантажних, легкових, вантажно-пасажирських, а також автобусів. Узагальнено основні напрями розвитку науково-технологічних процесів під час виробництва різних модифікацій автомобілів і автобусів, встановлено значний внесок конструкторів та технологів у їх розроблення й удосконалення.

Н.О.Бей встановила, що в Російській імперії становлення автомобілебудування відбувалось із значним запізненням, завдяки напрацюванням окремих ентузіастів-винахідників: В.Г. Гріневецького, І.В. Романова, Г. Потворського, І.П. Пузирьова, В.М. Чиколаєва, П.І. Шиловського, І.А. Юшкова та ін. Впродовж 1918–1929 рр. відбувалось поповнення навичок виробництва автомобілів. До початку 1940-х років у СРСР сформувалась незалежна від закордонних фірм, сировини та суміжників автомобільна промисловість. У дисертації детально розкрито вагомий внесок у розвиток галузі одного з лідерів світового автомобілебудування – Кременчуцького автомобільного заводу, який у 1958 р. започаткував виробництво перших вантажних самоскидів «КрАЗ-222» – «Дніпро». Упродовж тривалого часу підприємство залишалось єдиним виробником вантажних автомобілів в УРСР, що мало повний технологічний цикл. Встановлено, що в контексті світового науково-технічного прогресу автомобілі «КрАЗ-260» з турбодизельним, «КрАЗ-Є260-Е» – газотурбінним, «КрАЗ-256», «КрАЗ-6510» – газодизельним двигуном стали помітним явищем у світовій автомобільній промисловості. На Кременчуцькому автомобільному заводі для вдосконалення вантажних автомобілів працювали конструктори і технологи: Х.Л. Езрохі, В.В. Кушнирук, А.А. Малишев, Б.П. Миронов, В.В. Петрук, М.Г. Погостинський, В.В. Таболін, В.Х. Чекулаєв, Є.В. Ширшонков та ін.

Дисертанткою проаналізовано діяльність Запорізького автомобільного заводу, який у 1959 р. започаткував виробництво перших легкових автомобілів «ЗАЗ-965» – «Запорожець». На їх основі розроблено та виготовлено мікролітражні автомобілі: з ручним керуванням для інвалідів війни і праці, підвищеної прохідності, з правим розміщенням руля для країн з лівостороннім рухом, медичну модель та ін. Встановлено, що створені вдосконалені моделі «ЗАЗ-966», «ЗАЗ-968» упродовж 1960–1980-х років набули значної популярності завдяки передовим технологіям виробництва. Автомобілі різних модифікацій – «ЗАЗ-966А», «ЗАЗ-966В», «ЗАЗ-966М», «ЗАЗ-968А», «ЗАЗ-968М», «ЗАЗ-1102» – «Таврія» експортувалися у близько 30 країн світу. У дисертації справедливо зазначено, що протягом тривалого часу підприємство залишалось єдиним виробником легкових автомобілів в УРСР, що мало повний технологічний цикл.

Н.О.Бей розкрила внесок у розвиток галузі Луцького автомобільного заводу, який став флагманом автомобільної промисловості Волині.

Підприємство у 1965 р. започаткувало випуск перших вантажно-пасажирських автомобілів підвищеної прохідності «ЗАЗ-969В» – «Волинь». Зазначено, що Львівський автобусний завод у 1956 р. випустив перший дослідний зразок автобуса середнього класу «ЛАЗ-695» – «Львів», призначеного для міських пасажирських перевезень. Доведено, що Львівський завод став провідним підприємством в УРСР та СРСР, яке здійснювало оперативну діяльність та створювало конструкторські пропозиції. Високий рівень технічного забезпечення виробництва на галузевих підприємствах України став надійною основою для плідного співробітництва з лідерами світового автомобілебудування. Дисертантка аргументовано доводить, що для традиційних вітчизняних виробників автомобілів характерними є брак технологій, високий рівень фізичного і морального зносу інвестиційних ресурсів, відсутність навиків інжинірингу. В удосконаленні науково-технологічних процесів на автомобілебудівних заводах України значну роль відіграла спільна діяльність з галузевими науково-дослідними установами і ВНЗ.

На нашу думку, досить інформативним є розділ 3 «Організаційно-технологічний супровід вітчизняного автомобілебудування науково-дослідними установами», в якому показано, що автомобілебудування в Україні забезпечувалось супроводом науково-дослідних установ. Виділено напрями, за якими вчені галузевих науково-дослідних установ України зробили визначальний внесок у забезпечення технологічних процесів і розроблення передових технологій виробництва автомобілів: опрацювання холодного листового штампування й виготовлення високоякісного, високоміцного чавуну; удосконалення лиття під тиском; розроблення електрошлакового переплавлення інструментальних сталей, дугового точкового зварювання, електрозварювання в середовищі вуглекислого газу, електрозварювання та наплавлення порошковим і легованим дротом; використання армованого квазімонолітного листа посиленої міцності та опірності та ін. Доведено, що цінні напрацювання в розроблення й удосконалення вантажних, легкових та вантажно-пасажирських автомобілів і автобусів зробили вчені наукових установ: Г.П. Байдюков, М.С. Глущенко, Г.М. Зуб, С.В. Єгоров, О.Д. Климпуш, Г.Д. Луцкер, А.М. Мансуров, Я.О. Попченко, А.М. Редзюк, Б.М. Середенко та ін.

Заслуговує на схвалення розділ 4 «Внесок вищих навчальних закладів у наукове забезпечення виробництва автомобілів», в якому на основі аналізу архівних документів обґрунтовано визначальний внесок технічних та галузевих ВНЗ у становлення та запровадження ефективної вищої технічної освіти, удосконалення наукових технологій виробництва автомобілів в Україні. Дисертанткою встановлено, що налагодження спільної науково-дослідної роботи вищих навчальних закладів і галузевих підприємств стало запорукою розвитку технічного рівня автомобілебудування в Україні.

Як засвідчують матеріали цього розділу, завдяки напрацюванням учених ВНЗ визначено нові напрями фундаментальних і прикладних досліджень, зокрема, розроблено технології пластичності та зменшення деформування металів, здійснено практичні розрахунки міцності, жорсткості, стійкості,

надійності та витривалості елементів конструкцій у процесі проектування автомобілів, опрацьовано ефективні методи оброблення металів, технологій підвищення їх довговічності, загальної якості та відповідності світовому рівню; встановлено ефективність екологічних та економічних показників двигунів внутрішнього згоряння й використання альтернативного палива; розроблено паливну апаратуру для дизельних двигунів, технології конвертування дизельних і бензинових двигунів у газові; опрацьовано перспективні конструкції автомобілів та їх двигунів, методи оптимізації параметрів антиблокувальних і протибуксувальних систем гальмування тощо. У дисертації обґрунтовано значний внесок у розроблення й удосконалення вантажних, легкових та вантажно-пасажирських автомобілів і автобусів вчених вищих навчальних закладів: С.І. Андрусенка, В.І. Блохи, Є.І. Борзаківського, М.Я. Говоруценка, А.Б. Гредескула, М.Ф. Дмитриченка, К.Є. Долганова, М.І. Іващенко, Р.Д. Ісковича-Лотоцького, В.І. Ковальова та ін.

Представляють інтерес матеріали розділу 5 «Вплив автомобілебудування на суспільне життя України», в якому проаналізовано формування законодавчої бази щодо державного регулювання галузі автомобілебудування; охарактеризовано становлення ринкових регуляторів управління виробництвом автомобілів, розглянуто діяльність автоскладальних підприємств; визначено особливості задоволення соціально-економічних потреб населення продукцією автомобілебудування в Україні.

Н.О.Бей аргументовано доводить, що в Україні з проголошенням незалежності докорінно змінилися економічні передумови розвитку автомобілебудування. Галузь залишалась вразливою до різних кризових проявів. Держава часом усувалася від моніторингу якості вітчизняної автомобільної продукції з метою подальшого її підвищення, надання податкових пільг виробникам автомобілів. Вітчизняне автомобілебудування, не маючи інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку, не витримувало світової конкуренції. Основними її проблемами були відносно низький техніко-економічний рівень, слабо розвинене виробництво комплектувальних деталей та неналежна реалізація потенціалу міжнародного науково-технічного співробітництва. Вітчизняний автомобільний ринок залишався вразливим від зовнішніх та внутрішніх чинників. Не можна не погодитись із твердженням, що його позитивні тенденції прямопропорційно залежали від державної політики, прибутків населення й доступності до фінансово-кредитних ресурсів.

У дисертації вдало показано, що в 2000-х роках важливу роль в автомобілебудуванні почали відігравати автоскладальні підприємства. Виробництво автомобілів за повним циклом залишилося менш вигідним, ніж складання з імпортованих комплектувальних деталей, що призвело до скорочення асортименту та зниження конкурентоспроможності галузі. З середини 1990-х років вітчизняні галузеві підприємства поступово розпочали модернізувати виробництво та відмовлятися від морально застарілої, що не відповідала вимогам потенційних покупців, автомобільної техніки. Пільги для імпортерів комплектувальних деталей і машинних комплектів сприяли розвитку автоскладальної промисловості. Доведено, що в цілому процес автоскладання відзначався низькою конкурентністю, не потребував

перспективних науково-технологічних напрацювань тощо. Набували поширення гібридні моделі автомобілів, зароджувалися механізми маркетингу, підвищувався попит на той чи інший бренд.

Не підлягають сумніву дані, наведені в цьому розділі, щодо залежності між розвитком автомобілебудування та розміром платіжного попиту, ділової активності та продуктивності праці. Доведено, що розширення масштабів використання автомобілів сприяло зростанню обсягів виробництва продукції в інших галузях матеріального виробництва та у сфері платних послуг, підвищенню зайнятості населення. Досить детально показано, що, враховуючи технічну складність продукції автомобілебудування, галузь безпосередньо впливала на навколишнє природне середовище. Вона також адаптувалась до розвитку ринкових відносин, була споживачем досягнень науково-технічного прогресу, спонукала до подальшого розвитку окремих напрямів науки й техніки, сприяла розвитку військово-промислового комплексу тощо

Таким чином, викладений матеріал, сформульовані Н. О. Бей висновки дали змогу аргументовано визначити передумови, основні тенденції та закономірності, здійснити цілісний та комплексний аналіз науково-організаційних і технологічних основ вітчизняного автомобілебудування у 1950–2000-х роках.

Зауваження та дискусійні положення. В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Н.О.Бей, її актуальність, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, вибір методологічних підходів, історіографічної та джерельної бази, варто зазначити, що воно містить деякі дискусійні положення та зауваження рекомендаційного характеру, а саме:

По-перше, хронологічні межі дослідження, зазначені в темі, його предметі та об'єкті, а також в матеріалах дисертаційного дослідження є неузгодженими. Окрім того, сама структура дисертаційного дослідження виходить за рамки теми та його хронологічних меж. Оскільки перші галузеві наукові інституції та вищі навчальні заклади були створено в 30-ті – першій половині 40-х років ХХ ст., було б бажано це відобразити і в темі дисертаційного дослідження і в його хронологічних межах.

По-друге, у підрозділі 1.2. як одне з найважливіших джерел дослідження дисертантка виділяє інтелектуальну спадщину вчених у галузі автомобілебудування. На нашу думку, було б доцільним систематизувати її за основними науковими напрямками та проблемами, що отримали розвиток в окремі виділені дисертанткою періоди, відобразити їх динаміку. Це б дозволило посилити аргументацію авторської періодизації.

По-третє, у підрозділі 1.3 методологію дослідницького пошуку бажано розширити за рахунок введення методу контент-аналізу, оскільки одне із основних джерел дослідження – інтелектуальна спадщина вчених. Те саме стосується і біографічного методу як інструментарію для вивчення наукових праць з досліджуваної проблеми у зв'язку з інтелектуальними біографіями вчених. Зрештою останнє сприяло би персоніфікації досліджуваної галузі науки.

По-четверте, на нашу думку, перш ніж характеризувати специфіку виробництва окремих видів автомобілів, не завадило би навести в дисертації чи

в додатках основні існуючі класифікації автомобільного транспорту за призначенням, класом, типом, за конструктивною схемою тощо. В окремих підрозділах розділу 2 розкрито вітчизняні традиції виробництва легкових, вантажно-пасажирських автомобілів, автобусобудування. Було б доцільним викласти окремим підрозділом і особливості виробництва такого важливого виду автомобілів, як спеціальні автомобілі.

По п'яте, для унаочнення викладеного матеріалу бажано було б представити діаграми, таблиці, які б відображали динаміку збільшення (зменшення) виробництва автомобілів в УРСР за окремими періодами, регіонами, типами автомобілів тощо.

Загальний висновок про дисертаційну роботу, її відповідність встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертація Н.О. Бей є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-теоретичному рівні. Одержані в роботі науково обґрунтовані результати в сукупності забезпечують вирішення наукового завдання – комплексного висвітлення еволюції науково-організаційних основ автомобілебудування в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть.

За змістовим наповненням, структурою, новизною, важливістю і глибиною наукових результатів дисертаційна робота Бей Наталії Олександрівни «Еволюція науково-організаційних основ автомобілебудування в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть» відповідає вимогам пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, паспорту спеціальності – історія науки й техніки, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня доктора історичних наук зі спеціальності 07.00.07. – історія науки й техніки.

Доктор історичних наук, професор,
ректор Глухівського національного
педагогічного університету
імені О.Довженка МОН України

О.І.Курок

